

28. Vermogensbeheer en beleggen

Iedere kerkrentmeester krijgt in zijn of haar functie met geld te maken. De geldmiddelen, de aan de kerk toevertrouwde middelen, komen uit verschillende bronnen. Niet alleen uit collecten en vrijwillige bijdragen, maar ook uit grote giften, legaten of beleggingsopbrengsten.

Het beheer van de geldmiddelen is een verantwoordelijke taak voor het college van kerkrentmeesters. Door een goed beheer en verstandige beleggingen kunnen extra inkomsten voor de gemeente gegenereerd worden.

Beheren van kort geld

Onder kort geld wordt verstaan de tegoeden op de rekening-courant en de vrij opneembare spaarrekeningen. Deze gelden staan niet vast, er kan vrij over worden beschikt. Het saldoverloop van dit korte geld kent een duidelijk seizoenspatroon. Wanneer de Actie Kerkbalans in januari is gehouden, volgt al snel een toename van het saldo van de rekening-courant. Vaak is de toename zo groot dat een deel van het saldo zonder bezwaar naar een spaarrekening kan worden geboekt. Over het saldo op de spaarrekening vergoeden de meeste banken een bescheiden rente.

In het najaar lijken de effecten van de Actie Kerkbalans uitgewerkt te zijn en is het spaarsaldo nodig om de betalingen te kunnen uitvoeren.

Bij de keuze voor een spaarrekening moet op verschillende zaken worden gelet. Tussen de diverse spaarrekeningen bij banken is vaak veel verschil, niet alleen in rente en opnamemogelijkheden maar ook in de bijzondere voorwaarden.

Beleggen op lange termijn

Beleggen is een ruim begrip. Er kan worden belegd in aandelen, obligaties, opties, deposito's of beleggingsfondsen. Ook is het mogelijk te beleggen in onroerend goed (gebouwen en landerijen), goud of kunst. We beperken ons in deze bijdrage tot de volgende categorieën: aandelen, obligaties, beleggingsfondsen, deposito's en onroerend goed.

Rendement en risico

Voordat het college een beslissing neemt over beleggen is het van belang om duidelijkheid te hebben over de risico's die genomen worden. Hoe hoger de bereidheid om risico te lopen, des te hoger kan het theoretisch rendement zijn.

Aanbieders van beleggingsproducten vereisen soms dat een kerkelijke gemeente een beleggingsstatuut opstelt, waarin de uitgangspunten van het beleggingsbeleid zijn vastgelegd. Een van de uitgangspunten is het risico dat door de gemeente wordt aanvaard.

Omdat de bezittingen van kerkelijke gemeenten door kerkleden bijeen zijn gebracht, vaak gedurende vele jaren, is het van belang goed op de risico's te letten en bij voorkeur een laag risicoprofiel te kiezen. Ga zorgvuldig om met het gemeenschappelijke geld van de gemeente.

Aandelen

Beleggen in aandelen heeft een speculatief karakter. Het is slechts geschikt als belegging op lange termijn, en dan nog alleen na strenge selectie door een financieel deskundige. Deze deskundige moet niet alleen ten tijde van de aankoop beschikbaar zijn, maar ook daarna, om ervoor te zorgen dat de portefeuille regelmatig wordt aangepast aan de omstandigheden.

Obligaties

Een obligatie is een lening van een overheid of een bedrijf. Een belegger verschafft eigenlijk een lening aan een overheid of bedrijf en ontvangt daar een vergoeding voor, de couponrente. Er zijn verschillende soorten obligaties:

- obligaties uitgegeven door de overheid: de staat, een provincie, een gemeente of een waterschap;
- obligaties uitgegeven door de semi-overheid, dat zijn allerlei organisaties die dicht tegen de overheid aan zitten, zoals BNG Bank (voorheen Bank Nederlandse Gemeenten), de Nederlandse Waterschapsbank,

- woningcorporaties en nutsbedrijven;
- obligaties uitgegeven door private bedrijven.

Obligaties kunnen, net als aandelen, op de beurs worden verhandeld. Afhankelijk van onder andere de actuele marktrente, de vraag naar en het aanbod van obligaties komt er een prijs tot stand, de koers. De koers van een obligatie kan zo laag worden dat de eigenaar bij verkoop een verlies lijdt. Dit risico wordt het koersrisico genoemd.

Andere risico's zijn het debiteurenrisico (het risico dat de tegenpartij niet meer aan de rente- en aflosverplichtingen kan voldoen), het liquiditeitsrisico (het risico dat obligaties niet of nauwelijks meer verhandeld worden op de beurs en de belegger zijn obligatie niet meer kan verkopen) en het valutarisico (als er wordt belegd in obligaties die niet in euro's zijn genoteerd en de koers van de vreemde valuta daalt, kan de waarde van de obligatie dalen). Uit het bovenstaande blijkt dat het beleggen in obligaties zeker niet zonder risico's is, vooral het debiteurenrisico moet goed onder ogen worden gezien. Om die reden komen eigenlijk alleen door de overheid uitgegeven obligaties in aanmerking als belegging voor kerkelijke gemeenten.

Beleggingsfondsen

Er zijn veel beleggingsfondsen. Dit zijn fondsen die uitsluitend in aandelen of obligaties beleggen. Ook is het mogelijk om te participeren in een geldmarktfonds: een fonds dat belegt in deposito's. Het beleggen in een fonds kan risico's met zich meebrengen. Het college van kerkrentmeesters moet deze risico's onder ogen zien en aan de hand hiervan besluiten of een dergelijke belegging verantwoord is.

Onroerend goed

Door de gestegen koersen zijn aandelen en obligaties duur geworden. De lage rente zorgt voor minder baten van deposito's. Voor sommige kerkelijke gemeenten komt daarom de belegging in onroerend goed in beeld. Ook deze beleggingscategorie kent risico's; onroerend goed kan in prijs dalen, grond kan een andere bestemming krijgen en onroerend goed is niet makkelijk liquide te maken. Daarom is het goed om ook bij het beleggen in onroerend goed een deskundige in te schakelen en een goede spreiding aan te brengen.

Ethiek

Al langere tijd is er in de kerk aandacht voor duurzaam beleggen, ook wel maatschappelijk beleggen of ethisch beleggen genoemd. Het is geen andere vorm van beleggen, maar heeft veel meer te maken met een juiste attitude; 'weet ik als kerkrentmeester wat er met het geld van de kerkelijke gemeente gebeurt en wat voor effect heeft dat op de maatschappij of de leefomgeving?'

Tot slot

Bij alle vormen van beleggen is het van belang dat de kerkelijke gemeente naast inzicht in het risico ook inzicht heeft in de kosten van een beleggingsportefeuille. Vooral bij een relatief kleine portefeuille zijn de kosten vaak (te) hoog in verhouding tot de opbrengsten.

Verder is het zaak om een consistent beleid te voeren aan de hand van het beleidsplan van de kerkelijke gemeente en het daarop gebaseerde beleggingsstatuut.

Vanwege de complexiteit van vermogensbeheer en beleggen, is het raadzaam om deskundigen in te schakelen.

Meer informatie

- T.H. Copier, "Stichting Kerkelijk Geldbeheer en duurzaam beleggen," in *Investeren in je/de missie!*, red. H. Lems (Zoetermeer: Uitgeverij Boeken-
centrum, 2011).
- P.D. Eenshuistra, "Beleggen: zint eer ge begint," in *Kerkbeheer*, januari 2017: 13-14. <https://kerkrentmeester.nl/media/kerkbeheerartikel/flip-books/2017/201701/index.html#12>
- Model beleggingsstatuut: http://kerkrentmeester.nl/media/verwijzingen/kerkrentmeester2017/kennisbank/geld/Voorbeeld_beleggingsstatuut_2.0.pdf
- Richtlijnen beleggingsbeleid: http://kerkrentmeester.nl/media/verwijzingen/kerkrentmeester2017/kennisbank/geld/Richtlijnen%20inzake%20het%20beleggingsbeleid_en_beleggingsstatuut_2.0.pdf
- Een aan de Protestantse Kerk verwante organisatie op het terrein van geldbeheer is de SKG (Stichting Kerkelijk Geldbeheer): www.skggouda.nl